

УДК: 619, 616 – 564,6 (0,74)

М. В. Богач

к. вет. н.

Одеська дослідна станція ІЕКВМ

І. Л. Тараненко

д. вет. н.

Одеський державний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ГЕЛЬМІНТОЗІВ КУРЕЙ ТА ІНДИКІВ ПРИВАТНИХ ГОСПОДАРСТВ ОДЕЩИНИ

В матеріалах статті проведено й освітлено епізоотологічний моніторинг гельмінтозів курей та індиків приватних та фермерських господарств Одеської області. Встановлено екстенсивність нематодозів і цестодозів курей та індиків різних вікових і породних груп у залежності від факторів зовнішнього середовища.

Вступ

Зміна форми власності, а саме перехід від громадського тваринництва й птахівництва до ведення галузі у приватній власності призвело до появи та широкого поширення інфекційних та інвазійних захворювань.

При такому веденні господарства характерно те, що на обмеженій території утримується різновидова та різновікова птиця, де саме кури та індики мають можливість користуватись спільними вигульними майданчиками та угіддями. Сукупність усіх складових епізоотологічного ланцюга призводить до швидкого поширення та стаціонарності інвазійних захворювань курей та індиків [4,5].

Відомо, що кури різних вікових груп та порід мають різну сприйнятливість до тих чи інших інвазійних захворювань [1]. Саме кури можуть бути джерелом інвазії для індиків, і особливо, такого захворювання, як гістомоноз [2,3].

Метою наших досліджень, на прикладі Одеської області, було:

1. Зібрати й дослідити гельмінтофауну курей та індиків фермерських та приватних господарств Одещини;
2. Визначити екстенсивність встановленої інвазії птиці залежно від вікового та породного аспекту.

Матеріали і методи

Гельмінтофауну курей та індиків вивчали у фермерських, приватних господарствах та окремих птахофабриках Одеської області протягом 1999–2002 років. Овоскопічні дослідження фекалій та метод неповних гельмінтологічних розтинів за методом академіка К. І. Скрябіна (1928) здійснювали безпосередньо в господарствах. Ідентифікацію зібраної гельмінтофауни та культивування культури яєць гельмінтів проводили в лабораторії паразитології кафедри “Епізоотології і паразитології” Одеського державного аграрного університету. Усього було обстежено 937 курей різних вікових груп і різних порід: Леггорн білий, Нью-гемпшир, Адлерські сріблясті, Московські чорні та Полтавські глинисті.

Було обстежено 327 індиків різних вікових груп, порід: Московські білі (кросу “Харківський-9”), Бронзові широкогруді. З них певна кількість були уражені статевозрілими формами гельмінтів.

Результати досліджень

Нами протягом 1999–2002 рр проводилось епізоотологічне обстеження курей та індиків приватних господарств Одещини на наявність гельмінтозів. Робота щодо виявлення гельмінтозів птиці проведена в 32 приватних господарствах різних регіонів Одеської області, в південній, північній та центральній частині.

Так, у приватних господарствах Балтського та Савранського районів при гельмінтологічному обстеженні птиці шляхом гельмінтоовоскопії та неповними гельмінтологічними розтинами 320 курей різних вікових та породних груп виявлено наступні гельмінтози: аскаридіоз курей у 46 (14,3 %), гетерокідоз у 63 курей (19,6 %), райєтиноз у 13 курей 5–9-місячного віку (4,0 %). Водночас у цих господарствах при обстеженні 76 індиків різних вікових груп виявлено гельмінтози індиків: аскаридіоз у 9 (11,8 %), гетерокідоз у 18 (28,5 %), райєтиноз у 3-х індичок (4,7 %) та гістомоноз індиків зареєстровано в одному приватному господарстві у 12-ти індичат 92-115-денного віку (15,7 %). В приватних господарствах Балтського та Савранського районів утримуються кури порід: Нью-гемпшир, Адлерські сріблясті та Полтавські глинисті. В цих районах розводять та вирощують індиків породи “Бронзові широкогруді”.

Гельмінтологічними обстеженнями курей та індиків приватних господарств Арцизького та Тарутинського районів Одещини, зі 178 обстежених курей виявлено такі гельмінтози: аскаридіоз у 18 (10,1 %), гетерокідоз у 16 (8,9 %), райєтиноз у 22 курок-молодок (12,3 %). У південних районах Одещини розводять та утримують кури порід: Нью-гемпшир, Адлерські сріблясті, Московські чорні.

Зі 106 обстежених індиків гельмінтофауна представлена так: аскаридіоз – зареєстровано лише у 2 індичок 178-денного віку, кросу “Харківський-9” (1,8 %), гетерокідоз – у 13 індичат 125-денного віку

(12,2 %), райетиноз виявлено в 7 індиків різних вікових груп (6,6 %). З наведених даних чітко просліджується різність екстенсивності аскаридіозно-гетерокідозної та райетинозної інвазії в північних та південних районах Одеської області, що пов'язано з факторами навколишнього середовища стосовно виживання яєць гельмінтів та біологічного циклу розвитку окремих збудників.

У приватних господарствах центральних районів Одещини (Біляївський, Велико-Михайлівський, Іванівський, Комінтернівський) при гельмінтологічному обстеженні 475 курей різних вікових груп і різних порід яєчного та м'ясо-яєчного напрямку, гельмінтози курей представлені таким чином: аскаридіоз у 68 курей (14,3 %) причому, це захворювання виявлено у курей "Леггорн білий" лінії "Білорусь-9", Московські чорні та Адлерські сріблясті з найвищою інтенсивністю інвазії (18–34 екземпляри).

Гетерокідоз птиці встановлено у 112 курей (23,5 %) різних вікових груп і порід; Нью-гемпшир, Полтавські глинисті, Адлерські сріблясті.

Майже у всіх господарствах приватних власників – саме в тих, які користуються вигульними майданчиками чи вільними випасами зареєстровано райетиноз курей.

У 32 курей поточного року зареєстровано райетиноз з екстенсивністю інвазії 6,7 % у фазі дестробіляції.

У приватного господаря з с. Комінтерново, який займається вирощуванням курчат-бройлерів, у 46 курчат 42-денного віку встановлено гістомоноз з екстенсивністю 9,6 %. Необхідно зауважити, що молодняк бройлерів на відгодівлі утримувався разом з індичатами 85-денного віку в яких також виявляли гістомоноз з характерними клінічними ознаками.

Нами обстежено 145 голів індиків приватних господарств центральних районів Одещини, гельмінтофауна яких представлена наступною екстенсивністю інвазії: аскаридіоз – 18,7 %, гетерокідоз – 32,5 %, райетиноз – 8,4 % і гістомоноз індиків – 11,6 %.

Згідно проведених досліджень, щодо гельмінтозів курей та індиків різних вікових та породних груп, які розводяться та утримуються в приватних та фермерських господарствах Одещини можна зробити такі висновки:

1. Гельмінтофауна курей та індиків, які утримуються в приватних та фермерських господарствах Одещини одноманітна й представлена з екстенсивністю інвазії залежно від вікового та породного аспекту: аскаридіоз 10,1–14,3 %, гетерокідоз – 8,9–23,5 %, райетиноз – 4,0–12,3 %, гістомоноз індиків – 9,6–12,5 %.

2. Залежно від територіального розміщення районів Одеської області змінюється й відсоткове співвідношення в ураженні птиці гельмінтозами. Так, у північних і центральних районах дещо вищий відсоток ураження курей та індиків аскаридіозом та гетерокідозом, а відсоток ураження птиці райетинозом порівняно з південними районами нижчий.

3. Породний фактор у птиці впливає на відсоткове співвідношення гельмінтозів і гельмінтофауни взагалі. Кури яєчних порід і ліній більш сприйнятливі до ураження аскаридіозно-гетерокідозною інвазією ніж кури м'ясних та м'ясо-яєчних ліній.

4. У приватних господарствах Одещини в індиків і курей м'ясних та м'ясо-яєчних ліній реєструється гістомоноз, екстенсивність якого може сягати 9,6–15,7 %.

Перспективи розвідок наступних

В перспективі вивчення антигельмінтів нового покоління при гельмінтозах курей та індиків і їх вплив на підвищення несучості в приватних та фермерських господарствах.

Література

1. *Богач М.В.* Строки розвитку аскаридій до інвазійної стадії в організмі курей різних порід // Матер. міжнародної наук.-практичної конф. (Львів, 9-11 жовт. 1997). – Львів, 1997. – С. 23–27.

2. *Богач М.В.* Щодо сприйнятливості індиків до збудника *Askaridia galli*. // Актуальные проблемы ветеринарной медицины: Науч. труды Крым. ГАУ. – Симферополь, 2002. – Вып. 71. – С. 7–11.

3. *Марсден С.Дж. и Мортон Дж.Х.* Индейководство США. – М.: Сельхозиздат, 1962. – С. 530–541.

4. *Петроченко В.И., Котельников Г.А.* Гельминтозы птиц. М.:Колос, 1976. – С.195–226.

5. *Тараненко И.Л.* Гетеракидоз индеек: Дис. ... докт. вет. наук. –М. 1973. – 397 с.